

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Den skal blive meget kort. Hvis straffesammen skulle være højere, kunne den forhenværende justitsminister jo have sørget for, at den blev det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 162:

Forslag til lov om benzinforhandlerkontrakter.

Af Ole Espersen (S) m.fl.

(Fremsat 31/1 85).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Det foreliggende lovforslag indeholder en meget detaljeret regulering af aftaleforholdene inden for et helt specielt erhvervsområde, og det er, så vidt jeg kan se, udtryk for forslagsstillernes ønske om at understøtte den fri konkurrence, den fri erhvervsudøvelse. Et sådant grundprincip er regeringen naturligvis meget positivt indstillet over for, og vi ser det på mange områder gerne fremmet.

Det er også rigtigt, som der peges på af forslagsstillerne, at der på grund af den stærke koncentration blandt leverandørvirksomhederne er særlige muligheder for, at disse på uheldig måde kan styre detailomsætningen af benzin og andre olieprodukter.

Som det også fremgår af lovforslagets bemærkninger og bilag, har monopolmyndighederne derfor indgående beskæftiget sig med

de konkurrenceretlige spørgsmål i sagen. Jeg er imidlertid ikke sikker på, at den fremgangsmåde, forslagsstillerne har valgt, er den rigtige måde til løsning af problemerne. Jeg finder det betænkeligt at indføre så detaljerede særregler på et enkelt område. Der findes jo andre områder, hvor leverandørerne gennem en dominerende indflydelse kan have store muligheder for at styre detailomsætningen. Problemer af denne karakter bør efter min opfattelse løses ud fra fælles grundprincipper til sikring af den frie erhvervsudøvelse.

Det er netop denne afvejning af forholdet mellem aftalefrihed og ønsket om at sikre en fri konkurrence, der ligger til grund for den monopollovgivning, vi har i dag. Af debatten i efteråret 1984 om et lovforslag om ændring af monopolloven har jeg også forstået, at forslagsstillerne parti ikke har afvist, at der kunne være behov for, at der gennem et udvalgsarbejde blev foretaget en gennemgribende modernisering af monopollovgivningen.

Folketinget vedtog en dagsorden fra det radikale venstre om nedsættelse af et sagkyndigt uafhængigt udvalg, som skal fremkomme med forslag om modernisering af monopolkontrollen inden udgangen af 1985. Udvalget har regeringen nedsat, det skete den 11. december sidste år. Formand blev professor Poul Nyboe Andersen, og øvrige medlemmer er professor Bent Christensen og professor Anders Ølgaard.

Regeringen finder på baggrund heraf, at det vil være uheldigt på nuværende tidspunkt at foretage en så gennemgribende regulering ved lov på dette specielle område, som netop allerbedst reguleres gennem monopollovgivningen. Derfor synes jeg, vi bør afvente det højt kvalificerede udvalgs betænkning, og den skal jo foreligge inden udgangen af dette år.

Vedrørende de processuelle problemer kan jeg oplyse, at jeg netop på grund af de tilsyneladende urimelige situationer, der er opstået i forbindelse med selskabernes anvendelse af fagedforbud over for benzinforhandlerne, har bedt retsplejerådet om i lyset heraf at overveje disse spørgsmål.

Jeg har i øvrigt mærket mig, at forslagsstillerne har fundet det nødvendigt, at der gribes ind i eksisterende kontraktforhold. Det er ikke ukendt for forslagsstillerne og for folkettingen i øvrigt, at det er noget, regeringen

[Justitsministeren]

nærer store betænkeligheder ved. Det er nemlig vigtigt, at parterne, også i langvarige kontraktforhold, kan handle i tillid til, at der ikke gribes ind i eksisterende aftaler.

Jeg vil endelig gøre opmærksom på, at når det i bemærkningerne er fremhævet, at domstolene har forkastet at anvende reglen i aftalelovens § 36, hvorefter urimelige aftalevilkår eller aftaler i strid med redelig handlemåde kan erklæres ugyldige, på nogle af disse kontraktvilkår, er dette i hvert fald ikke en fuldt dækkende beskrivelse af situationen. Det er nemlig oplyst, at en afgørelse herom er indbragt for højesteret.

Arentoft (KF):

Ved første gennemlæsning af lovforslaget giver det indtryk af at være en beskyttelse af de privatejede benzinsalgslanlæg i konkurrencen med de anlæg, som er forpagtet ud af de store benzinselskaber. Men når man dykker længere ned i forslaget og undersøger forskellige ting, er det ikke længere så krystalklart – snarere tværtimod.

Jeg har drøftet forslaget med mange og har bl.a. også til min benzinforhandler gennem mange år sendt lovforslaget i sidste uge, hvorefter vi drøftede det i lang tid i mandags. Han har været forpagter af et stort benzinanlæg i 14 år, men opsagde sin kontrakt for 3 år siden på helt legal vis. Han havde forsynet sit anlæg med vaskehaller i stedet for værksted osv., og han var særdeles tilfreds med den måde, han kom ud af kontrakten på. Benzinselskabet overtog hans vaskehaller og varelager m.m., uden at der var nogen som helst diskussioner de to parter imellem.

Hans indtryk er, at erfaringerne med forpagtningskontrakter er vældig gode for langt, langt de fleste vedkommende, og han mener, det vil være forkert at komme med en lovgivning på dette specielle område af hensyn til nogle ganske enkelte tilfælde, hvor det måske mislykkes. Det er jo mennesker, der er tale om.

Han understregede også, hvor vigtigt det er, at en forpagter tager selvstændige initiativer og gør en arbejdsindsats i forbindelse med det anlæg, han driver.

Statistik kan ofte være noget farligt noget. I bemærkningerne anfører forslagsstillerne, at antallet af forhandlerejede anlæg fra 1970

til 1982 er reduceret fra 6.000 til knap 3.000, nemlig 2.879. Min forhandler forklarede mig meget nøje, hvad der egentlig ligger bag ved det, og det er den lille smed eller den lille købmand, som har en enkelt stander og altså ikke har benzinsalg som hovedelementet i sin indtægt. Han har en så lille tankkapacitet, at han skal have bragt varer ud måske hver anden dag, og det kan selvfølgelig ikke køre i det lange løb. Men det forhold vil lovforslaget ikke ændre på.

Jeg er enig med justitsministeren i, at hele dette spørgsmål hører ind under monopollovgivningen, og at man bør afvente i alle tilfælde den betænkning, der kommer fra det udvalg, som justitsministeren nævnte blev nedsat den 11. december sidste år.

Den største betænkelighed har jeg imidlertid ved lovforslagets § 6, stk. 2, der siger:

»Loven træder i kraft den 1. juli 1985 og har virkning også for kontrakter, der er indgået før ikrafttrædelsestidspunktet.«

Det er yderst betænkeligt at vedtage love med tilbagevirkende kraft, og vi har netop set dømmingerne, efter at man har vedtaget en sådan lov for nylig.

Det kan blive meget spændende at se, hvorledes udvalgsbehandlingen forløber, for jeg tror, der vil blive stillet mange spørgsmål, og at der bliver spørgsmål at tage stilling til, men som det ser ud i øjeblikket, vil det konservative folkeparti afvise forslaget.

Bjørn Elmquist (V):

Jeg vil starte med at erklære mit partis sympati for den lille og den mellemstore forhandler. Som dette er blevet præsenteret for os i offentligheden, kunne man sige, at der ingen tvivl var om, hvor vi skulle ende. Vi vil meget gerne være med til at sikre forhandler-nettet, ikke alene af hensyn til dem, der er i branchen, men også af hensyn til kunderne, for sker der en monopolisering, en trustdannelse, en koncentration, ved vi godt, hvilke dele af landet det vil gå ud over: det vil gå ud over kunder i områder, der ikke er særlig tæt befolket.

Dernæst er der det principielle i det, at man ikke kan acceptere koncentrationer, der nærmer sig trustdannelser og monopoler. Så langt så godt.

[Bjørn Elmquist]

Hvis man så dykker længere ned i materien, i sagen, får man imidlertid øjnene op for, at helt så enkelt forholder det sig ikke.

De kontrakter, som indgås, bliver jo indgået med åbne øjne. Det er muligt, at der i visse tilfælde er folk, der ikke er klar over, hvad det er, de har bundet sig til, men det er noget, man i øjeblikket er i færd med at få fortolket, få afgjort, ved den prøvesag, vil jeg tillade mig at kalde det, som verserer for højesteret. Spørgsmålet er, som justitsministeren var inde på i sit indlæg, om aftalelovens § 36 kan finde anvendelse. Det skal jeg på ingen måde prøve at gøre mig klog på her. Vi må respektere, at dette spørgsmål er forelagt for højesteret, som må komme med den endelige vurdering.

Der er også dem, der har påpeget, at mange af dem, som nu hører til kategorien små og mellemstore benzinforhandlere, formentlig aldrig ville have kunnet etablere sig, hvis ikke det var sket ved hjælp af investeringstilskud eller støtte gennem disse standardkontrakter, som var indgået med benzinselskaberne. Ellers skulle de have været ude på pengemarkedet for at låne til investeringerne. De havde måske så ikke fået den samme form for binding, i hvert fald ikke den samme form for kontrakt, men hvordan deres økonomiske forhold og forholdene til leverandørfirmerne i øvrigt ville være blevet, kan vi kun gisne om.

Jeg skal også opholde mig et øjeblik ved et af de andre aspekter, som har været meget fremme i den offentlige debat, nemlig brugen af fogedforbud. Jeg tror, at den brug, der har været gjort af fogedforbudsredskabet eller -instrumentet i retsplejeloven, er faldet mange af dem, man tillader sig at kalde almindelige mennesker, for brystet. Det kan skyldes, at der er mange, der i den almindelige dagligdag ikke kender til fogedforbuddets anvendelse, men det kan også skyldes, at der har været en forholdsvis robust, måske overdreven, anvendelse af fogedforbudsreglerne, og derfor vil vi meget gerne – som også justitsministeren nævnte det i sit indlæg – at man nærmere overvejer fogedforbuddets udformning. Vi mener ikke, det kan afskaffes, bestemt ikke, men der er måske nogle processuelle spørgsmål, der skal afklares i retsplejerådet, sådan som justitsministeren er inde på det.

Det korte af det lange af mine bemærkninger her er, at vi, som der også blev lagt op til i justitsministerens indlæg, mener, at vi ikke kan begive os ind i en så detaljeret lovgivning, som socialdemokratiet her har foreslået, på et så veldefineret og isoleret område som det, der er tale om her. Vi må helt henholde os til, at der i december blev nedsat et særligt professorudvalg, vil jeg tillade mig at kalde det, som skal se nærmere på monopollovgivningen, og at man inden årets udgang skal have konklusionerne fra dette udvalg. Vi afventer fra mit partis side gode råd fra dette udvalg, før vi begiver os ind i en konkret regulering eller revision på dette område.

Leif Hermann (SF):

En liberalistisk samfundsopfattelse er i grunden noget ejendommeligt noget, når man hører justitsministeren, det konservative folkepartis ordfører og hr. Bjørn Elmquist. Ideen om den fri konkurrence er jo det, der er det bærende element i et liberalistisk samfund.

Når vi så kommer i en situation, hvor vi godt er klar over, at den er gal med den frie konkurrence, at monopollovgivningen måske ikke fungerer særlig hensigtsmæssigt – der er oven i købet nedsat et udvalg – og vi godt er klar over, at der er problemer i forbindelse med anvendelse af fogedforbud i disse sager, som retsplejerådet nu skal til at kigge på, så bliver der protesteret fra de borgerliges side mod, at der skabes noget, der bare tilsigter at skabe bedre konkurrencevilkår inden for dette område. Det er lidt ejendommeligt, navnlig når vi, som hr. Bjørn Elmquist siger, står over for et overordentlig veldefineret område, at man så ikke kan lave en særlovgivning, som der klart er konstateret et behov for. Hvorfor skal det afvente en almindelig revision af monopollovgivningen, hvis det er det, der bliver resultatet af det, hr. Bjørn Elmquist kaldte professorudvalgets arbejde? Det kan såmænd godt trække ud. Inden udgangen af 1985 skal udvalget afgive betænkning, denne betænkning skal formentlig til høring ganske mange steder, og så kan vi være nået langt ind i 1987, før vi får reguleret forholdene på dette område. Derfor er det da også meget fornuftigt og meget velargumenteret, hvad socialdemokratiet har gjort med det forslag, vi her har på bordet.

[Løif Hermann]

Der er ingen tvivl om, at den måde, monopolmyndighederne har behandlet disse problemer på tidligere, har skabt en betydelig utilfredshed hos en lang række af de benzinforhandlere, der ejer anlæggene selv. Imidlertid finder de store olieselskaber, som det åbenbart er regeringspartierne meget om at beskytte, givetvis veje til at fastholde indflydelsen i detalilledet. Det kan ikke udelukkes, at forslaget vil indebære et forøget pres på eventuelt nødlidende forhandlere med henblik på opkøb til afvikling eller overtagelse fra leverandøren.

Dertil kommer, at lovforslaget tilsyneladende har splittet de selvstændige forhandlere, og det vil være til skade for netop de mindre forhandlere, som forslaget vil komme til gode. Jeg er ikke sikker på, at forslaget vil skabe nogen problemer for de større benzinforhandlere, idet de i betydeligt omfang er bundet på en anden måde, nemlig gennem en meget høj andel af kontokortsalg. Det betyder, at i det øjeblik en tredjedel af benzinsalget er bundet til kontokort – og de udstedes jo af leverandøren – binder man, om jeg så må sige, kundekredsen fast til en bestemt leverandør og dermed også til en bestemt forhandler; man binder altså leverandøren og forhandleren sammen.

Efter vores opfattelse ville den ideelle løsning være den, der i øvrigt gælder for bryggerierne, at der ikke må drives detailhandel af leverandørerne overhovedet.

Dagmar Mørk Jensen (RV):

Da det radikale venstres ordfører, hr. Estrup, ikke kan være til stede, skal jeg på hans vegne udtale, at det radikale venstre er overbevist om, at forholdene for benzinforhandlerne i øjeblikket er for dårlige, men det betyder ikke, at vi kan gå ind for forslaget, som det foreligger i øjeblikket.

De eksisterende kontrakter er formentlig for hårde for forhandlerne, men på den anden side må man sige, at et års opsigelse eller f.eks. overtagelse af selskabernes ejendomme til den nedskrevne værdi nok heller ikke er helt rimeligt.

Vi deler også ministerens betænkeligheder med hensyn til de eksisterende aftaler. Det er imidlertid vores opfattelse, at der er strukturproblemer i branchen, og i den forbindelse må man også se på bl.a. problemerne vedrø-

rende de minimarkeder, der vokser op omkring benzinanlæggene.

Som hr. Bjørn Elmquist var inde på, kan der imidlertid, når man begynder at regulere, opstå et helt andet kapitalbehov, som kan være vanskeligt at få dækket for de små, hvis de skal til at overtage deres tankstationer, og dermed kunne der opstå en fare for, at det i stedet gik sådan, at det blev selskaberne, der satte sig på anlæggene.

Det radikale venstre mener således, at der virkelig er noget, der bør rettes, og at der ligger et meget stort arbejde foran udvalget, et arbejde, som vi vil deltage i med megen interesse.

Brusvang (CD):

CDs ordfører i denne sag, fru Birgith Mogenssen, er desværre forhindret, men jeg har fået overladt fruens manuskript.

På CDs vegne kan vi udtrykke anerkendelse af det arbejde, som en række repræsentanter for socialdemokratiet har lagt i udarbejdelsen af forslaget til lov om benzinforhandlerkontrakter. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at hensigten med dette er at tilvejebringe en højere grad af konkurrence inden for distributionen af motorbrændstoffer, således at der skabes mulighed for et frit erhvervsvalg til gavn for beskæftigelsen og forbrugerne, og således at der opnås fri konkurrence også i leverandørledet.

Der er i denne hensigtserklæring fra forslagsstillernes side indeholdt synspunkter og principper, som CD i meget vidt omfang kan være enige i. CD vil derfor heller ikke bestride, at der på grund af den meget stærke koncentration blandt leverandørvirksomhederne er særlige muligheder for, at disse på uheldig vis kan styre detailomsætningen af benzin og andre olieprodukter. CD vil heller ikke bestride, at disse særlige styringsmuligheder i visse tilfælde fører til klart uønskede resultater.

Jeg er herved også opmærksom på den artikel, der er skrevet i Jyllands-Posten i dag af CDs tidligere folketingsmedlem Poul Emmert Andersen, som i sin artikel giver en række barske oplysninger om butiksdøden. Der er ikke blot, siger han, tale om, som visse selskaber siger det, en uddynding, men om en udryddelse, og han stiller spørgsmålet:

[Brusvang]

hvem er det, der har fordel af denne udryddelse? Han rejser også spørgsmålet: er det virkelig bilisternes og forbrugernes interesse, der så bliver varetaget? Han peger også i sin artikel på, at der står måske 10.000 arbejdspladser på spil, og hvis denne udtynding eller udryddelse, som han kalder det, fortsætter, vil det desværre ofte være sådan, at det er de forkerte, der bliver ramt. Det bliver de selvejende forhandlere i Vallø, i Havdrup, i Tureby m.v., som skal bøde for, at de store selskaber bygger på Roskildevej.

Konsekvensen af udviklingen har da også været, at monopolmyndighederne ret så indgående har beskæftiget sig med disse forhold, uden at det indtil nu er lykkedes at få problemerne løst. Det hænger naturligvis sammen med, at der på forhandlerområdet med hensyn til investeringskravene er tale om et så stort kapitalbehov, at de fornødne investeringer ikke vil kunne etableres, uden at de meget kapitalstærke leverandørvirksomheder kommer direkte ind i billedet, og et sådant kapitalengagement forudsætter naturligvis, at det er muligt i rimeligt omfang at sikre leverandørvirksomhedernes interesser. Men netop her opstår konfliktsituationen over for den enkelte forpagter eller selvejende forhandler, hvis handlefrihed samtidig skal bevares i videst muligt omfang.

Sagens kerne er derfor den meget vanskelige afvejning af grænserne for, hvilken aftalefrihed der bør råde på det gældende område. Det er imidlertid mit indtryk, at jeg med mine refererede synspunkter netop er i overensstemmelse med den vurdering, som justitsministeren har foretaget her i dag, og når i øvrigt henses til de oplysninger, justitsministeren har givet om arbejdet i det sagkyndige og uafhængige udvalg, som skal fremkomme med forslag om en modernisering af monopolkontrollen inden udgangen af 1985, må jeg tage afstand fra, at der, inden dette arbejde er tilendebragt, her og nu træffes beslutning om så vidtrækkende begrænsninger af aftalefriheden som foreslået af forslagsstillerne. Dette gælder selvfølgelig ikke mindst, når forslaget, som det er udformet, i virkeligheden også skal have tilbagevirkende kraft, idet ændringen også skal gælde for allerede indgåede kontrakter.

I det folketingsudvalgsarbejde, som nu vil blive indledt, vil der blive rig lejlighed for forslagsstillerne til at fremdrage eksempler

på konkrete misbrug af aftalefriheden. Drøftelserne herom kan muligvis vise sig at være nyttige for det igangværende arbejde i det nævnte særlige sagkyndige monopolkontroludvalg.

Anne Grete Holmsgård (VS):

VS er meget positiv over for socialdemokratiets forslag. Vi synes, det er meget grundigt gennearbejdet og på udmærket vis redegør for, hvordan sagsgangen har været i forbindelse med disse kontrakter. Jeg synes også, det er en god idé, at man har optrykt både monopoltilsynets første afgørelse og monopolankenævnets afgørelse bagefter, for de viser i virkeligheden, hvad der er kernen i dette problem, nemlig at vi har en monopollov, som egentlig skulle kunne klare disse problemer. Man må da sige, at det har monopoltilsynet også forsøgt at gøre, men så kommer den næste instans ind i billedet, monopolankenævnet, og det omgør hele sagen og undergraver i virkeligheden hele formålet med monopolloven, som netop er at sikre en fri konkurrence og i det mindste gribe ind over for de værste vildskud i form af konkurrenceforvridning på markedet. Så sker der altså det, at der ikke er så mange andre udveje tilbage end at tage sagen op i folketinget. Man er jo magtesløs i det øjeblik, monopolankenævnet er gået ind med en fortolkning, for så har det i virkeligheden fuldstændig bastet og bundet mulighederne i selve monopolloven, og så er man nødt til at handle herindefra.

Der er nogle, der har fremhævet, at man ikke skal lave særlovgivning på enkelte områder. Jeg synes da også, det ville være langt bedre, hvis monopolankenævnet havde haft respekt for monopollovens bestemmelser og havde accepteret det, monopoltilsynet kom med oprindelig, men det har monopolankenævnet altså ikke gjort her, og det har vi desværre utrolig mange eksempler på de ikke gør, og derfor må vi lovgive her.

Det andet argument, der er blevet fremført fra kritikernes side, er, at det er uforsvarligt at lave særlovgivning inden for monopollovens område i det hele taget, så længe det omtalte professorudvalg, der skal gennemgå monopolloven i det hele taget, ikke er færdig. Jeg synes, det er et dårligt argument. Vi har dog stadig væk en monopollov, den er

[Anne Grete Holmsgård]

immervæk ikke blevet ophævet i og med, at der er blevet nedsat et udvalg, der skal se på, om monopollen skal moderniseres.

Jeg synes også, man tager lige lovlig meget forskud på, hvad resultaterne af dette udvalgs arbejde egentlig vil blive. Jeg går stadig væk ud fra, at man ikke skal svække den fri konkurrence. Det er da muligt, at hr. Bjørn Elmquist, CDs ordfører og den konservative ordfører forventer sig noget andet af dette udvalg, men det er lige lovlig tidligt at begynde at udtale sig om det. Så længe vi har monopollen, må man i det mindste gøre, hvad der er muligt, for at de bestemmelser om den frie konkurrence og indgreb over for konkurrencebegrænsninger, der tydeligt og klart er omtalt i loven, i det mindste bliver overholdt i den virkelige verden, og det ligger der faktisk en mulighed for at gøre på dette område. Bevares, det løser ikke problemerne på alle mulige områder, det er et begrænset forslag, men det løser i det mindste nogle af problemerne inden for det område, der handler om benzinforhandlerkontrakter.

Det er korrekt nok, som hr. Leif Hermann har sagt heroppefra, at der ligger en binding på forhandlerne i kraft af kontokortene, som er udstedt af de enkelte leverandører, men som alligevel binder forhandlerne, og det problem kan man selvfølgelig ikke løse gennem denne lovgivning. Det kunne man i princippet have løst, hvis man oprindeligt havde været villig til, da man skulle lovgive om købekort, at sige, at når vi nu alligevel får stadsset ind på markedet, er det rimeligt, at man kun har ét købekort, som er landsdækkende, og som f.eks. ligger under P & T, for så havde der faktisk ikke været disse muligheder for at binde folk gennem forskellige købekort. Men så langt kunne vi jo ikke komme dengang.

Så har jeg et enkelt spørgsmål til fru Dagmar Mørk Jensen. Jeg forstod ikke rigtig, hvorfor den radikale ordfører sagde, at det måske ikke var rimeligt, at forhandlerne skulle kunne overtage anlæggene til den nedskrevne værdi. Hvad er det, der er urimeligt i, at det sker til den nedskrevne værdi, den værdi, der er accepteret af skattemyndighederne, efter at man har afskrevet på anlægget? Hvad er det, der er urimeligt i, at den enkelte forhandler skal have retten til – ikke pligten, men retten til – at overtage anlægget, hvis man i øvrigt ophæver kontrakten? Det

vil jeg gerne have et svar på, for det er jo ikke helt ligegyldigt, hvad de radikale mener i denne sag. Den optimisme, jeg følte, da jeg hørte første halvdel af CDs indlæg, faldt unægtelig, da det kom til konklusionen.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Der er ingen tvivl om, at der er nogle benzinforhandlere, der er i klemme, og at der er nogle, der er tilfredse med ordningen, som den er. Selv om udvalget skal nå frem til en konklusion og man arbejder på mange andre fronter, er der ikke noget, der hindrer os i i retsudvalget at se på problemerne. Vi kan ikke tilslutte os lovforslaget, som det ligger her, men vil alligevel godt være med til at få nogle oplysninger frem og se, hvor mange der egentlig er i klemme, og hvordan de er i klemme.

Vi mener ikke, vi kan ændre bestående kontrakter. Man må jo tro på, at de mennesker, der har underskrevet kontrakterne, har vidst, hvad de gjorde. Hvis der er nogle ting, der ikke er klare eller fortolkes anderledes, kan der være grund til at tage det op. Men man skal passe lidt på, hvis en kontrakt er forkert udformet og man har skrevet under, at sige, at man ikke vidste, hvad man gjorde. Vi har tidligere i folketinget drøftet f.eks. dørsalg, at de stakkels husmødre ikke vidste, hvad de gjorde, da de skrev under. Selvfølgelig gjorde de det, men man kan blive narret til et eller andet ved, at man har fået en forkert fortolkning eller måske ikke har læst det, der stod allernederst med bittesmå bogstaver. Der er grund til at se på det.

Vi mener ikke, at man skal mistænkeliggøre de store olieselskaber eller sige, at der er nogle kværlanter, nogle utilfredse. Forhåbentlig er der reel vilje til at opnå så gode vilkår som muligt for forbrugerne. Vi er alle sammen interesseret i, at vi kan få benzin, hvor vi har brug for den, også når vi kører på de vestjyske veje, hvor der er store afstande. Vi kan ikke lide at skulle køre alt for langt for at få det. Vi er også interesseret i at få benzin til en rimelig pris, det må være en fælles interesse for alle, og vi er også interesseret i reelle konkurrencebetingelser.

Derfor er kristeligt folkeparti meget åben over for den drøftelse, vi skal have i retsudvalget, og håber, vi kan få nogle svar, der

[Inger Stilling Pedersen]

belyser, hvordan situationen egentlig er, og hvor mange der reelt er i klemme i dag.

Dohrmann (FP):

Fremskridtspartiet har ikke taget endelig stilling til, om der virkelig er behov for lovgivning på dette område. Principielt har vi den holdning, at erhvervslivet skal have lov at trives i fred. Erhvervslivet skal befries for mange af de tåbelige love og restriktioner, der findes i dag.

Når vi har den indstilling, er det selvfølgelig, fordi der, næsten hver eneste gang folketinget har optrådt som barnepige, er kommet noget skidt ud af det, og det har selvfølgelig advaret os om, at man ikke skal gå alt for meget i detaljer.

Vedrørende det, vi her snakker om, benzinforhandlerkontrakter, vil jeg godt sige, at det forekommer mig temmelig uforståeligt, at nogen frivilligt sætter sit navn under de kontrakter, jeg har set. De er så restriktive, at de indskrænker den enkeltes ret til at handle selvstændigt temmelig meget, så det, at man har skrevet frivilligt under, er temmelig uforståeligt.

Selvfølgelig ved jeg godt, at man kan bruge det argument, at hvis man ikke havde underskrevet den standardkontrakt, der nu engang benyttes, så havde man sandsynligvis aldrig fået en kontrakt med selskabet, således at man havde fået lov til at forhandle benzin og olieprodukter i øvrigt. Det tæller selvfølgelig til den anden side.

Det, man må spørge sig selv om, er: hvor langt skal folketinget gå i detaljer lovgivningsmæssigt? Her er det benzinforhandlere, vi snakker om. Man kunne forestille sig, at et andet parti fremsætter forslag om, at folketinget skulle vedtage nogle regler vedrørende landmænd, der forpagter et landbrug. Det er en farlig vej at slå ind på.

Der kommer en lang, lang række andre spørgsmål ind i diskussionen. Man må f.eks. spørge sig selv, om det i dag er så svært på grund af miljøkrav, byplanlægning m.v. at få tilladelse til oprettelse af en ny station, at de, vi har i dag, faktisk må betragtes som en slags monopoler. Det er også noget, der trækker i retning af, at der er alvorlig grund til at kigge på alt dette.

Vi vil lytte opmærksomt til de synspunkter, der kommer frem. Vi har hørt noget i de

sidste dage fra begge sider. Nogle mener, det er absolut påkrævet med lovgivning, andre mener det modsatte. Hvorom alting er, så må de fleste af folketingsmedlemmerne vel nok indrømme, at før man kan træffe sin endelige beslutning, må man forsøge at sætte sig lidt mere ind i denne branche. Man må ikke være alt for skræsikker.

Monopoltilsynet har været nævnt flere gange her og bliver det også i bemærkningerne. Jeg tror aldrig, at nogen har været så meget til grin som monopoltilsynet, når de har behandlet og godkendt benzinpriser og andre priser. Vi har oplevet gang efter gang, at de har meddelt, at nu har man lov til at lade benzinpriserne stige så og så meget. Hvad er der så sket ude omkring i landet? Dér er priserne røget 1 eller 2 kr. ned. Derfor skal vi så vidt muligt undgå offentlige myndigheders indblanding i erhvervsforhold.

Vi er åbne i dette spørgsmål og vil som sagt lytte til de synspunkter, der kommer frem, og derudfra træffe vores endelige afgørelse.

(Kort bemærkning).

Dagmar Mørk Jensen (RV):

Fru Anne Grete Holmsgård kunne ikke rigtig forstå mine betænkeligheder ved at lovgive om, til hvilken værdi selskaberne i givet fald skulle afstå deres anlæg. Jeg mente, at det var ganske elementært. Jeg har i hvert fald været så længe i maskinbranchen, at det er min erfaring, at den afskrivningsprocent, der er lovlig i skattemæssig henseende, ikke altid svarer til det tempo, hvori et anlæg forringes. Derfor har man også en regel om, at hvis det anlæg sælges til mere end den pris, det er nedskrevet til, så beskattes gevinsten. Jeg mener, at man skal følge den generelle regel på det punkt.

Ole Espersen (S):

Jeg vil sige tak for de forskellige indlæg, der har været. Selv om hr. Dohrmann var beskeden, da han omtalte sin egen indsigt i forholdene, synes jeg dog, at det afslørede, ligesom det har gjort for de andre ordføreres vedkommende, at den problemstilling, vi står over for her, faktisk er ganske godt kendt for de fleste af os.

Det skyldes også, at vi som medlemmer af retsudvalg og erhvervsudvalg for et års tid

[Ole Espersen]

siden fik en ganske grundig information både om det fagedretlige og om kontrakternes indhold. Jeg tror, at mange af folketingets medlemmer blev ganske overrasket over de ting, der kom frem på de møder, vi havde i de to udvalg. Det gjorde vi i hvert fald. Jeg synes, at reaktionerne fra andre partier og i dagspressen dengang gav indtryk af, at de fleste partier havde en fornemmelse af, at vi her stod over for noget, der ikke var reguleret så rimeligt, som det burde være.

Vi har naturligvis overvejet i min gruppe, om vi burde lave et egentligt lovforslag eller nøjes med et beslutningsforslag. Det drejer sig jo om problemer, der kan siges at være relativt indviklede, i hvert fald meget betydningsfulde, og man nøjes jo en gang imellem med et beslutningsforslag, der opfordrer regeringen til at komme med lovforslag.

Når vi har valgt at komme med et lovforslag, er det, fordi det er et område, der har været utrolig grundigt dyrket af myndighederne, af monopoltilsynet, i to omgange under medvirken naturligvis af monopolrådet og også i to omgange af monopolankenævnet. Der har været gravet dybt i disse problemer, og monopolmyndighederne har forsøgt at udforme retningslinjer, som efter vores opfattelse var fornuftige, men som i to omgange blev tilsidesat af de tre medlemmer af monopolankenævnet.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at det har virket lidt stødende på os at se, efter den grundige behandling både monopoltilsyn og monopolråd har givet disse emner, at de regler, man har udformet, og som bestemt var til at leve med for begge parter, uden nogen reel begrundelse, synes vi, er blevet tilsidesat af monopolankenævnet.

Det har til gengæld betydet, at vi står over for nogle principper udformet i form af retningslinjer af en sagkyndig myndighed, monopoltilsynet. Det er disse principper, vi har udmøntet i et lovforslag, selvfølgelig på en anden måde, men hovedindholdet er de samme principper, som monopoltilsynet mente burde gælde og i to omgange kom med forslag om, men som sagt blev det tilsidesat i begge omgange.

Jeg forstod på justitsministeren, at man fra regeringens side er positiv over for det, der er hovedprincippet i vores forslag, nemlig en virkelig fri erhvervsudøvelse, men at man ikke er sikker på, at den valgte fremgangs-

måde er den rigtige. Usikkerheden skyldes, at man har sin tvivl om, hvorvidt det er rimeligt at udforme detaljerede særregler på et enkelt område. Det er klart, det kan man have sin tvivl om. Når vi ikke har det, skyldes det ikke blot sagens forhistorie, som jeg har refereret. Det skyldes også, at erfaringerne i andre lande viser, at på dette meget væsentlige område for samfundsøkonomien er særregler nødvendige.

EF har udformet et direktiv, som netop, når det drejer sig om benzinhandelen, giver særregler, i øvrigt samtidig om bryggeriernes investeringer i detailledet. Netop de to områder af erhvervslivet har EF underkastet særbehandling. Man har underkastet disse emner særbehandling i Sverige, i Norge og i England. I Norge er man på vej, jeg tror ikke, man er færdig endnu, men den borgerlige regering i Norge har givet udtryk for, at særregler her er nødvendige.

Det tyder på, at vi befinder os på et område, som i kraft af sin økonomiske betydning for samfundet er rimeligt at regulere i speciallovgivningen, og det er det, der er begrundelsen for vores lovforslag.

Når vi ikke mener, at monopolloven, som den er, er tilstrækkelig, følger det af det, jeg allerede har sagt, men vi mener heller ikke, at vi bør afvente den modernisering, der måske er på vej. Hvis det udvalg, der har været nævnt, bliver færdig i løbet af et års tid, går der givetvis et år eller to endnu, inden vi har en ny monopollov, fordi monopollovgivningen traditionelt tager lang tid at revidere.

Men det er ikke nok. Når man har en ny monopollov, skal der jo ske det, at monopolmyndighederne skal forhandle med begge parter i branchen. Når man ser på den tid, det har taget hidtil, kan man rolig regne med, at der i hvert fald går et par år til, og derefter skal der træffes afgørelser, som så kan ankes.

Det vil sige, at vi står over for, tør jeg sige uden overdrivelse, en 5 års procedure, og så er de benzinforhandlere, vi drøfter her, gået nedenunder og hjem. Så er den strukturtilpasning, som de store selskaber ønsker at fastlægge på egen hånd, sket ud fra selskabernes interesse, og det er fuldt lovligt fra deres synspunkt, men den er sket ud fra den konkurrencestruktur, som de ønsker, og som ikke nødvendigvis er i samfundets interesse.

[Ole Espersen]

Det er årsagen til, at vi ikke mener, at en henvisning til dette udvalg kan løse de problemer, vi står over for.

Ministeren nævnte, at der tilsyneladende er nogle urimelige processuelle vilkår. Det er vi enige i. Det er et andet eksempel på, at man har brugt en meget stærk økonomisk position på en måde, som også har givet regeringen betænkeligheder. Det er også et eksempel på, hvor lang tid det tager at få disse forhold reguleret. Så vidt jeg ved, er der ikke i et eneste tilfælde afsagt endelig dom om, hvorvidt disse fagedforbud har været berettigede eller ej. Og alt imens eksisterer forbuddene og gør det umuligt for benzinforhandlerne at sælge på den måde, som de mener er i deres bedste interesse. Det er ikke rimeligt.

Ministeren har bedt retsplejeudvalget se på spørgsmålet, men det er et belastet udvalg. Der har været mange sager, og det er i hvert fald 1½ år siden, det er sket, og der er ikke kommet noget nyt derfra endnu.

Ministeren og andre ordførere nævnte, at det er betænkeligt at gribe ind i eksisterende kontraktforhold. Det er vi enige i. Derfor gør folketinget det også kun i særlige tilfælde, men det sker dog, at man gør det, f.eks. inden for lejelovgivningen og forbrugeraftalelovgivningen. Monopolmyndighederne har selv i dette tilfælde ønsket at gribe ind i eksisterende kontraktforhold, idet man fra monopoltilsynets side i retningslinjerne fastsatte, at givne pålæg skal efterkommes også for bestående kontrakter, dog inden for en 2 års periode. Men de nye regler skal også gælde for bestående kontrakter.

Det er klart, at når man er betænkelig ved umiddelbar indgriben, vil vi i udvalget forhandle om, hvorvidt det, der var monopolmyndighedernes opfattelse dengang, måske også er rimeligt i den lovgivning, vi her har lagt op til.

Hr. Bjørn Elmquist havde stor sympati for lovforslaget, bl.a. af samme grund som ordføreren for kristeligt folkeparti, nemlig at dette vil kunne støtte denne erhvervsstruktur især i de tyndt befolkede områder. Det er præcis rigtigt. Hvis vi ikke sørger for, at de benzinforhandlere, der er dér, får rimelige vilkår, også når det drejer sig om benzinhandel, så er deres muligheder for at overleve meget små.

Man indgår jo kontrakterne med åbne øjne, har nogle sagt, bl.a. ordføreren for frem-

skridtspartiet, og så kan man ikke bagefter komme og sige, at den var nok ikke så god den kontrakt, selv om man har ladet sig binde i 10 eller flere år. Problemet er det, at avancen i detailledet på grund af den nuværende struktur er så lille, at det er umuligt at spare op til egne investeringer. Man kommer simpelt hen i et afhængighedsforhold til de store selskaber. Det afhængighedsforhold er af en sådan karakter, at det nødvendigvis må fortsætte, medmindre der på en eller anden måde lovgives. Når man indgår en kontrakt, er det en årsag, der måske nok står én klart, som man har viden om, men som på den anden side er en tvingende grund til at indgå kontrakten, så længe der ikke er en rimelig regulering i lovgivningen.

Vi mener altså ikke, at man blot kan sige, at der er kontraktfrihed, så er tingene nok rimelige. Det har vist sig, at det er de ikke.

CDs ordfører var i meget vidt omfang endda, lagde jeg mærke til, enig i det, der lægges frem her. Jeg må forstå CDs ordfører sådan, at når vi kommer i gang med udvalgsarbejdet, når det yderligere dokumenteres, hvor stærkt et behov der er for disse regler, så vil man også være positivt indstillet over for at vedtage noget i den retning. Det er klart, at vi ikke går ud fra, at dette nødvendigvis skal være det endelige resultat. Vi er klar til at forhandle og medvirke til den kulegravning af de reelle problemer, der skal ske i udvalget.

Endelig vil jeg sige tak for den positive grundholdning til forslaget, jeg har fornemmet hos et flertal af partierne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Retsudvalget (15/2 85):

Udtræder: Arentoft (KF)

Ny stedf.: Svend Åge Petersen (KF)

Udv. om offentlige arbejder (15/2 85):

Udtræder: Svend Åge Petersen (KF)

Nyt medl.: Arentoft (KF)

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 19. februar 1985 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvide til den i salen opslåede dagsorden.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvide til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 12.37
